

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2026. gada 12. janvārī

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Anita Rodiņa, tiesneši Veronika Krūmiņa un Mārtiņš Mits, kolēģijas sēdē izskatījusi pieteikuma iesniedzēja [..] pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 222/2025) un tā papildinājumus (reģ. Nr. G-1259-2025),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt:

1.1. Civillikuma 178.¹ panta pirmo daļu un Civilprocesa likuma 430. panta pirmo daļu un 432. panta piekto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 91., 92. un 110. pantam, kā arī Bērnu tiesību konvencijas 9. un 11. pantam un Konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem 12., 14. un 16. pantam;

1.2. Elektronisko dokumentu likuma 9. pantu, kas bija spēkā līdz 2017. gada 21. maijam, par neatbilstošu Satversmes 91. pantam, kā arī Konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem 23. pantam.

2. Civillikuma 178.¹ pants nosaka:

“Tam no vecākiem, kura atsevišķā aizgādībā bērns atrodas, ir visas no aizgādības izrietošās tiesības un pienākumi.”

Civilprocesa likuma 430. panta pirmā daļa nosaka:

“(1) Apelācijas instances tiesa pati izlemj, kurus pierādījumus pārbaudīt tiesas sēdē.”

Civilprocesa likuma 432. panta piektā daļa nosaka:

“(5) Sprieduma motīvu daļā norāda šā likuma 193. panta piektajā daļā minētos apstākļus, kā arī motivē attieksmi pret pirmās instances tiesas spriedumu. Ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma argumentācijai. Šādā gadījumā šā likuma 193. panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.”

Elektronisko dokumentu likuma 9. pants, kas bija spēkā līdz 2017. gada 21. maijam, noteica prasības, kurām jāatbilst uzticamam sertifikācijas pakalpojumu sniedzējam.

3. Pieteikumā apstrīdēta trīs likumu – Civillikuma, Civilprocesa likuma un Elektronisko dokumentu likuma – normu satversmība.

Vairāku aktu apstrīdēšana vienā pieteikumā pieļaujama Satversmes tiesas likuma 18. panta otrajā daļā noteiktajos gadījumos. Satversmes tiesa savā judikatūrā ir atzinusi, ka, ievērojot procesuālās ekonomijas principu, vairāku normatīvo aktu tiesību normu apstrīdēšana vienā pieteikumā ir pieļaujama arī tad, ja apstrīdētās normas ir cieši saistītas, piemēram, ietekmē viena otras piemērošanu un veido vienotu tiesisko regulējumu, un to izskatīšana vienas lietas ietvaros sekmētu lietas vispusīgu un ātrāku izskatīšanu (sal., piemēram, *Satversmes tiesas 2. kolēģijas 2021. gada 8. maija lēmuma par lietas Nr. 2021-19-01 ierosināšanu 5. punkts*).

Pieteikumā nav pamatots, ka Civillikuma 178.¹ pants, Civilprocesa likuma 430. panta pirmā daļa un 432. panta piektā daļa, kā arī Elektronisko dokumentu likuma 9. pants (redakcijā līdz 2017. gada 21. maijam) veidotu savstarpēji saistītu tiesību normu kopumu, un nav pamata secināt, ka to satversmības izvērtēšana vienas lietas ietvaros būtu nepieciešama, lai nodrošinātu efektīvāku konstitucionālo kontroli. Tas vien, ka vairākas no pieteikumā apstrīdētajām normām ir saistītas ar tajā izklāstītajiem faktiskajiem apstākļiem, pats par sevi nepadara šajos likumos regulētos tiesību jautājumus par savstarpēji saistītiem.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta otrās daļas prasībām.

4. Kolēģija vērš pieteikuma iesniedzēja uzmanību uz to, ka konstitucionālajai sūdzībai jāatbilst arī citām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka tai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkts prasa pieteikumā šo uzskatu pamatot.

Personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja, pirmkārt, personai Satversmē ir garantētas konkrētas pamattiesības un, otrkārt, apstrīdētā norma tieši aizskar šīs pamattiesības (piemēram, *Satversmes tiesas 2020. gada 30. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2020-08-01 11. punkts*). Personas pamattiesību aizskārums parasti pastāv, ja tiesību norma, kuru persona uzskata par neatbilstošu augstāka juridiska spēka normām, tai ir piemērota. Tomēr pamattiesību aizskārums var tikt konstatēts arī gadījumos, kad apstrīdētā norma personai nav piemērota, bet pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļauj Satversmes tiesai pārliecināties par aizskāruma esību (piemēram, *Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 21.1. punktu*).

Izvērtējot pieteikumā norādītos apstākļus, kolēģija konstatē, ka pieteikuma iesniedzēja bērns dzimis ārvalstī un bērna māte viņu prettiesiski atveda uz Latviju. Pēc tam bērna māte cēla prasību par atsevišķas aizgādības noteikšanu. Apelācijas instances tiesa prasību apmierināja un nodibināja atsevišķu aizgādību bērna mātei. Apelācijas instances spriedums ir stājies spēkā.

4.1. Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka Civillikuma 178.¹ panta pirmā daļa aizskar viņa Satversmē ietvertās pamattiesības, jo tā neparedz priekšnoteikumus atsevišķas aizgādības noteikšanai un nenosaka tiesai pienākumu, lemjot par aizgādības nodibināšanu, ņemt vērā bērna interešu prioritātes principu.

Pieteikumā apgalvots, ka Civillikuma 178.¹ panta pirmā daļa neatbilst Satversmes 91., 92. un 110. pantam, taču nav norādītas konkrētas pamattiesības, kas no šīm normām izriet, un nav argumentēts, kā tieši apstrīdētā norma tās aizskar.

Vecāku kopīgas aizgādības izbeigšanu regulē Civillikuma 178. panta ceturtnā daļa. Atbilstoši šai normai vecāku kopīga aizgādība izbeidzas, kad, pamatojoties uz vecāku vienošanos vai tiesas nolēmumu, tiek nodibināta viena vecāka atsevišķa aizgādība. Viena vecāka atsevišķa aizgādības nodibināšana nenozīmē aizgādības tiesību atņemšanu otram vecākam (Civillikuma 200. panta pirmā daļa). Priekšnoteikumi jebkura lēmuma pieņemšanai, kas tieši vai netieši

skar bērnu, ir noteikti Bērnu tiesību konvencijas 3. panta pirmajā daļā un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. pantā. Šajās normās noteikts, ka bērna labāko interešu princips jāievēro ikvienam lēmuma pieņēmējam, arī tiesai.

Senāts, atsakoties ierosināt kasācijas tiesvedību pieteikuma iesniedzēja lietā, ir norādījis uz judikatūru, saskaņā ar kuru pamatkritērijs lēmumam par viena vecāka atsevišķas aizgādības nodibināšanu ir bērna labākās intereses. No pieteikuma secināms, ka pieteikuma iesniedzējs nepiekrīt tiesas secinājumiem par to, ka konkrētajā gadījumā bērna interesēs ir atsevišķas aizgādības nodibināšana bērna mātei. Satversmes tiesas kompetencē nav pārbaudīt, vai vispārējā tiesa konkrētajā lietā ir pareizi interpretējusi un piemērojusi tiesību normas (piemēram, *Satversmes tiesas 2017. gada 17. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-01-01 11. punkts*).

4.2. Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka viņa Satversmes 92. pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu aizskar Civilprocesa likuma 430. panta pirmā daļa un 432. panta piektā daļa, jo šīs normas ļauj apelācijas instances tiesai pieņemt nolēmumu, nenorādot apsvērumus, kāpēc tā piekrīt pirmās instances tiesas pamatojumam. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā tas padara apelācijas instances tiesas nolēmuma pārskatīšanu kasācijas kārtībā faktiski neiespējamu.

Civilprocesa likuma 430. panta pirmā daļa regulē pierādījumu pārbaudi apelācijas instances tiesā. Savukārt Civilprocesa likuma 432. panta piektā daļa paredz, ka apelācijas instances tiesa var pievienoties pirmās instances tiesas pamatojumam un nolēmuma motīvu daļā to neatkārtot, ja atzīst zemākas instances tiesas nolēmumā ietvertu pamatojumu par pareizu un pilnībā pietiekamu. Tādējādi minētajā tiesību normā ir ietverti kritēriji, kad apelācijas instances tiesa var pievienoties zemākas instances tiesas pamatojumam, proti, ja pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams.

No apstrīdēto normu satura neizriet, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma pārskatīšana kasācijas kārtībā būtu ierobežota. Ja apelācijas instances tiesa pievienojas pirmās instances tiesas pamatojumam un nolēmuma motīvu daļā to neatkārtot, šis pamatojums kļūst par apelācijas instances tiesas pamatojumu. Līdz ar to kasācijas instance, pārbaudot apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskumu, izvērtē arī pirmās instances tiesas pamatojumu, kuram apelācijas instances tiesa ir pievienojusies. Tādējādi pieteikumā paustās bažas par apelācijas instances tiesas nolēmuma nepārskatāmību no apstrīdētajām normām neizriet.

4.3. Pieteikumā apgalvots, ka Civilprocesa likuma 430. panta pirmā daļa un 432. panta piektā daļa neatbilst arī Satversmes 91. un 110. pantam, taču nav

norādītas konkrētas pamattiesības, kas no šīm normām izriet, un nav argumentēts, kā tieši apstrīdētās normas tās aizskar.

4.4. Pieteikumā arī norādīts, ka apgabaltiesas nolēmumā citā civillietā, kurā pieteikuma iesniedzējs bija lūdzis bērna atgriešanu dzimšanas valstī, pārkāpta Bērnu tiesību konvencija un Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem. Kā jau norādīts šā lēmuma 4.1. punktā, Satversmes tiesas kompetencē nav pārbaudīt, vai vispārējā tiesa konkrētajā lietā ir pareizi interpretējusi un piemērojusi tiesību normas.

4.5. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā Elektronisko dokumentu likuma 9. pants (redakcijā līdz 2017. gada 21. maijam) pārkāpa Satversmes 91. panta otrajā teikumā ietverto diskriminācijas aizlieguma principu. Šī norma diskriminējot ārvalstniekus, jo tā neparedzēja pienākumu uzticamam sertifikācijas pakalpojumu sniedzējam ļaut ārvalstniekiem izmantot rīku *eParaksts* un tādējādi liedza šīm personām pieeju tiesai.

Elektronisko dokumentu likuma 9. pants (redakcijā līdz 2017. gada 21. maijam) noteica prasības, kurām jāatbilst uzticamam sertifikācijas pakalpojumu sniedzējam, bet tas nenoteica uzticama sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja pienākumus vai personas, kas var izmantot rīku *eParaksts*. Uzticama sertifikācijas pakalpojumu sniedzēja pienākumus nosaka Elektronisko dokumentu likuma 23. pants, bet ārvalstī izsniegta kvalificēta sertifikāta atzīšanu – šā likuma 26. pants. Turklāt Elektronisko dokumentu likuma 9. pants zaudējis spēku vēl pirms pieteikumā norādīto faktisko apstākļu iestāšanās, un pieteikumā nav pamatots, ka šī norma būtu pieteikuma iesniedzējam piemērojama vai ka pastāv tāds apstākļu kopums, kas ļauj Satversmes tiesai pārliecināties par aizskāruma esību.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 222/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Anita Rodiņa